

Проф. др Благоје С. Бабић *

НЕПРИЛИКЕ С ТРАНЗИТОЛОГИЈОМ ¹

I Радна хипотеза

Транзитологија је у раскораку са стварношћу. Стога отежава прилагођавање југословенске привреде и друштва променама у окружењу.

II Аналитичка основа

1. Између два основна модела капитализма који постоје у свету данас - англосаксонског и немачко-јапанског - у целом словенском свету транзитологија се определила за први, што је парадокс. Англосаксонски модел је ближи „социјалном дарвинизму”, док немачко-јапански узима у рачун социјалну солидарност, па је због тога ближи словенској традицији. Објашњење парадокса: англосаксонски модел, захваљујући „дерегулацији”, номенклатури, омогућава присвајање јавне својине („дивља приватизација”), што у немачко-јапанском моделу не би било могуће.

2. „Отворена тржишна привреда” је неспорно пожељан облик привређивања. Питање је: како га остварити у друштву које нема органске заштите, из два разлога:

а) Социолошки вакуум. У западњачком друштву услове привређивања дефинишу три „социјална партнера”: капиталистичка класа организована у савез послодаваца који бди да му „отвореност” не угрози положај на домаћем тржишту; радништво организовано у синдикату који бди да „отвореност” не угрози радна места; држава која, посредовањем између савеза послодаваца и синдиката, штити „национални интерес”. У нас нема ничег што

* Институт за међународну политику и привреду, Београд

¹ Према: Благоје С. Бабић: „Прелаз у транзицији”, „Прометеј”, Београд 1996.

личи на савез послодаваца. А и синдикат мало личи на синдикат Запада. Преостаје да се о условима пословања стара само држава, која је и сама неприпремљена за ту улогу.

б) Словенска склоност имитацији. У страху од ваневропских инвазија Словени традиционално верују у јединство хришћанског света. Лако преузимају институције Запада. Искуство показује, међутим, да се имитација салдира разлагањем друштва изнутра. Отуд опасност да се и нови друштвени облик, који настаје под дејством имитације, и сам салдира разлагањем изнутра.

3. Преображај у нас мора бити поступан, или га неће бити:

а) у Русији социјализам је успостављен превратом групе интелектуалаца. У Источној Европи „увезен” је из Русије. У Југославији он је резултат грађанског рата;

б) самоуправни социјализам није био исто што и „реални социјализам”. Стога и није било пасивног отпора као на Истоку. Из тих разлога социјализам у Југославији има дубље корене него на Истоку. Стога његово нагло разарање може имати последице које могу измаћи контроли.

4. Полазећи од постулата да је друштвена својина „економски неефикасна”, транзитологија је друштвени сектор унапред осудила на ликвидацију. Отуда две крупне последице: прво, дата је морална легитимација незаконитом присвајању друштвене имовине које води укидању економске основе опстанка народа; друго, бојећи се губитка радних мјеста, најквалификованији инжењерски и технички кадар пресељава се на Запад. Крајњи резултат: умањена способност друштва за реформу уопште и, посебно, за асимилацију западњачке парадигме уколико споља буде изнуђена.

5. Излаз за Југославију је реформа, уз коришћење искустава успешних друштава (Миша Ђурић: „Излаз за Словена је спој технике Запада и мудрости Истока”). Метод остваривања: еволуција уместо револуције; асимилација уместо имитације.

Professor Blagoje S. Babić, Ph. D.

TROUBLES WITH TRANSITOLOGY

(I) Study hypothesis

Transitology is at a variance with reality. That is why adjustment of Yugoslav economy and society to changes going on in its surroundings has been proceeding hard.

(II) Analytical basis

1. Between two basic models of capitalism that exist in present world - Anglo-Saxon and German-Japanese - whole transitology in the Slavic economies has, paradoxically, turned to the first one. Anglo-Saxon model is something that is more similar to „social Darwinism” while German-Japanese one involves social solidarity which is more appealing to Slavic tradition. The interpretation of the paradox: Anglo-Saxon model owing to its „deregulation” and nomenclature enables appropriation of public property („uncontrolled privatisation”), which the German-Japanese model does not offer.

2. „The Open market economy” is undoubtedly desirable model of economic activity. The question is: how to achieve it in a society that does not have substantial protection measures because of the two reasons:

a) Sociological vacuum. In Western societies, economic activities are defined by three „social partners”: capitalist class gathered in association of employers, which keeps a watch over the „openness” which can jeopardise its position on domestic market; labour force that is gathered in syndicate which watches over „openness” not to have their jobs jeopardised; and the state which intermediates between the employers association and syndicate in order to protect „national interest”. There is not anything similar to employers’ association in our country. However, even syndicate is not much alike those from Western Europe. Conditions for economic activities are no longer the concern of state only because it is not prepared for that role itself.

b) Slavic inclination to imitation. In fear of non-European invasion, Slavs traditionally believe in unity of Christian world. Slavs easily take over institutions of the West. However, the experience has shown that imitation end in society differentiation from the inside. Because of the imitation, there is a danger of disappearance and internal differentiation of a new society model.

3. Transformation must be gradual in our country or there will not be any:

a) In Russia, socialism was established by coup carried out by a group of intellectuals. It was imported from Russia to East Europe. In Yugoslavia it came out as the result of a civil war.

b) Self-management socialism was not the same as „a real socialism”. That is why there was no passive opposition as the one in the East.

It is due to this reason that socialism in Yugoslavia has deeper roots than in the East. That is why its rash destruction can bring on uncontrollable consequences.

4. If we start with the postulate that public property is „economically inefficient”, then transitology has condemned public property to liquidation in advance. This gave rise to two consequences: first, moral legitimacy is

given to illegal appropriation of public property which further leads to collapse of economic basis for survival of people; second, in fear of losing jobs, most qualified engineers and technicians migrate to the West. The final outcome: decreased competence of a society to carry out a reform generally and, particularly for assimilation of Western paradigm if forced from outside.

5. For Yugoslavia the only way out is the reform accompanied by using experience of successful societies (Miša Đurić: „The way out for Slavic people is in the interrelationship between the Western technique and Eastern wisdom.”). Method of realisation is: the evolution instead of revolution and assimilation instead of imitation.